

KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

ZATWIERDZIŁ

Komendant Główny
Państwowej Straży Pożarnej

PROGRAM SZKOLENIA DOSKONALĄCEGO Z RATOWNICTWA NA OBSZARACH WODNYCH REALIZOWANEGO PRZEZ KSRG W ZAKRESIE PODSTAWOWYM

tekst ujednolicony
Warszawa, 31 grudnia 2025 r.

Treści niniejszego programu, zatwierdzonego przez Komendanta Głównego PSP w dniu 19 kwietnia 2021 roku, zostały ujednolicone ze względu na zmiany wprowadzone w „Zasadach organizacji nadzoru dydaktycznego nad realizacją programów kształcenia i szkolenia zatwierdzonych przez komendanta głównego Państwowej Straży Pożarnej” w dniu 31 grudnia 2025 r.

Opracowanie merytoryczne:

- st. bryg. Michał Kamieniecki – KW PSP w Olsztynie
- st. kpt. Arkadiusz Burak – KM PSP w Koszalinie
- st. kpt. Ireneusz Parchomiuk – SGSP w Warszawie
- st. kpt. Mariusz Zakrzewski – KW PSP w Olsztynie
- kpt. Tomasz Michalik – KW PSP w Katowicach
- kpt. Krzysztof Bartoszek – SP PSP w Bydgoszczy
- mł. kpt. Jacek Gelert – SP PSP w Bydgoszczy
- mł. kpt. Grzegorz Pielacha – Biuro Szkolenia KG PSP
- asp. sztab. Piotr Nieckarz – KP PSP w Nysie

Konsultacje merytoryczne:

- st. bryg. Tomasz Naczas – Biuro Szkolenia KG PSP
- mł. bryg. Paweł Wysocki – Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności KG PSP

Konsultacje metodyczne:

- Magdalena Stajszczak – Biuro Szkolenia KG PSP

Ileokroć w dokumencie znajduje się zapis „utracił moc” oznacza to, że stało się to na podstawie „Zasad organizacji nadzoru dydaktycznego nad realizacją programów kształcenia i szkolenia zatwierdzonych przez komendanta głównego Państwowej Straży Pożarnej”. Tym samym aktualnych wytycznych należy szukać z załączniku nr 9 poz. 6.

Niniejszy program zastępuje "Program szkolenia z ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym" zatwierdzony przez komendanta głównego Państwowej Straży Pożarnej w dniu 1 września 2015 r.

Spis treści	Strona
I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE	3
1. Cel szkolenia	3
2. Sylwetka absolwenta	3
3. Warunki przyjęcia na szkolenie	3
II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO	4
1. Organizacja szkolenia	4
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	4
3. Plan nauczania	6
III. TREŚCI KSZTAŁCENIA	7
1. Organizacja ratownictwa wodnego – 1T	7
2. Bezpieczeństwo działań ratowniczych na wodzie – 2T, 5P	8
3. Sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym – 3T, 8P	9
4. Pływanie i techniki ratownictwa wodnego – 1T, 10P	10
IV. LITERATURA	11
V. ZAŁĄCZNIKI	12

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie słuchaczy do prowadzenia działań ratowniczych na obszarach wodnych.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a) w sferze poznawczej:

- wyjaśnić zagrożenia związane z obszarami wodnymi,
- wymienić typy akwenów,
- charakteryzować sprzęt ratunkowy wykorzystywany w ratownictwie na obszarach wodnych,
- wymienić podstawowe techniki ratownicze stosowane w ratownictwie na obszarach wodnych,
- omawiać taktykę działań ratowniczych na obszarach wodnych,

b) w sferze praktycznej:

- dobierać sprzęt ratowniczy w zależności od sytuacji,
- prowadzić akcję ratowniczą na obszarach wodnych, przy pomocy posiadanego sprzętu,
- udzielać kwalifikowanej pierwszej pomocy w działaniach ratowniczych na obszarach wodnych,

c) w sferze motywacyjnej, mieć ukształtowane postawy:

- odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych,
- odpowiedzialności za stan techniczny sprzętu i urządzeń,
- dbałości o kondycję psychofizyczną.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

Warunkiem przyjęcia na szkolenie jest skierowanie, zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 1, potwierdzające wskazane w skierowaniu wymagania.

Uczestnik szkolenia musi przywieźć ze sobą wymienione poniżej wyposażenie:

Lp.	Wyposażenie	Liczba
1.	Skafander suchy ratowniczy w komplecie z kapturem i rękawicami	1 szt.
2.	Kamizelka asekuracyjna z uprzężą o wyporności min. 80 N z wyposażeniem (min. gwizdek, nóż ratowniczy, karabinek)	1 szt.
3.	Kask ochronny z przeznaczeniem do ratownictwa wodnego	1 szt.
4.	Rzutka ratownicza z liną o dł. min. 20 m na pasie lub chowana w kieszeń kamizelki	1 szt.
5.	Sprzęt ABC (półmaska, fajka, płetwy na paski lub sprężyny)	1 zestaw

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

- a) Szkolenie organizowane jest w szkołach Państwowej Straży Pożarnej i w ośrodkach szkolenia w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.
- b) utracił moc.
- c) Zajęcia teoretyczne i praktyczne mogą prowadzić ratownicy wodni, ratownicy medyczni oraz inni specjaliści posiadający doświadczenie zawodowe w zakresie ratownictwa na obszarach wodnych.
- d) Zaleca się, aby osoby prowadzące zajęcia posiadały przygotowanie pedagogiczne.
- e) Organizator szkolenia, spośród osób przewidzianych do realizacji zajęć dydaktycznych, wyznacza instruktora wiodącego, odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i merytoryczny zakres szkolenia.
- f) Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest plan nauczania. Podstawową formą nauczania jest lekcja, której odpowiada jedna godzina dydaktyczna trwająca 45 minut. W czasie zajęć teoretycznych dopuszcza się łączenie dwóch jednostek lekcyjnych.
- g) Na realizację programu przewidziano **30 godzin dydaktycznych**.
- h) Warunkiem ukończenia szkolenia jest obecność na 100% zajęć przewidzianych programem szkolenia.
- i) Słuchacz, który ukończył szkolenie otrzymuje zaświadczenia, którego wzór określa załącznik nr 3.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

- a) Zajęcia teoretyczne powinny być organizowane dla całej grupy słuchaczy.
- b) utracił moc.
- c) Prowadzący zajęcia, w trakcie realizacji tematów przewidzianych w planie nauczania powinni zwracać szczególną uwagę na:
 - poprawną terminologię,
 - poprawne wykorzystywanie sprzętu,
 - wykorzystywanie do ćwiczeń tylko sprzętu sprawnego pod względem technicznym,
 - poprawne wykonywanie czynności,
 - kształtowanie pożądanych umiejętności oraz koniecznych nawyków,
 - bezpieczeństwo podczas realizacji zajęć.
- d) W trakcie szkolenia należy zapewnić warunki do realizacji celu głównego oraz celów szczegółowych m. in. poprzez:
 - przestrzeganie zasad nauczania,
 - łączenie metod asymilacji wiedzy z metodami samodzielnego dochodzenia do wiedzy.
- e) W rozkładzie zajęć dydaktycznych należy uwzględnić korelację pomiędzy tematami.
- f) Zajęcia teoretyczne powinny być realizowane w pomieszczeniach zapewniających odpowiednie warunki higieny szkolnej oraz wyposażonych zarówno w proste, jak i techniczne środki dydaktyczne.
- g) Zajęcia praktyczne powinny odbywać się w miejscach, które umożliwiają ich sprawną i bezpieczną realizację.
- h) Zajęcia praktyczne powinny być realizowane z zachowaniem zasad BHP.

- i) Zajęcia praktyczne należy poprzedzić instruktażem wstępnym, w trakcie którego prowadzący zapoznaje słuchaczy z tematyką i celem ćwiczeń, omawia ich przebieg oraz przypomina zasady bezpieczeństwa pracy.
- j) W trakcie zajęć praktycznych prowadzący powinien kontrolować poprawność wykonania powierzonych zadań, a w razie zauważenia nieprawidłowości, na bieżąco korygować błędy w ramach instruktażu indywidualnego, bądź grupowego.
- k) Po zakończeniu zajęć praktycznych prowadzący powinien podsumować zajęcia, przeanalizować najczęściej popełniane błędy, wskazać ich źródło oraz sposób prawidłowego wykonania czynności.
- l) Każde zajęcia praktyczne z użyciem sprzętu lub urządzeń technicznych należy zakończyć czyszczeniem i konserwacją sprzętu.

3. Plan nauczania

Lp.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Organizacja ratownictwa wodnego	1	-	1
2.	Bezpieczeństwo działań ratowniczych na wodzie	2	5	7
3.	Sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym	3	8	11
4.	Pływanie i techniki ratownictwa wodnego	1	10	11
RAZEM:		7	23	30

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Organizacja ratownictwa wodnego – 1T;

Materiał nauczania:

- podstawy prawne funkcjonowania ratownictwa wodnego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- organizacja ratownictwa wodnego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym,
- zadania ratownictwa wodnego realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym,
- zasady współpracy ze Specjalistyczną Grupą Ratownictwa Wodno-Nurkowego (SGRW-N) oraz z innymi podmiotami i służbami.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić podstawy prawne funkcjonowania ratownictwa wodnego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- omówić organizację ratownictwa wodnego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym,
- wymienić zadania ratownictwa wodnego realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym,
- omówić zasady współpracy ze Specjalistyczną Grupą Ratownictwa Wodno-Nurkowego, ze szczególnym uwzględnieniem struktury dowodzenia, zadań, które należy podjąć przed przybyciem, oraz informacji jakie należy przekazać dowódcy SGRW-N,
- omówić zasady współpracy z innymi podmiotami i służbami w trakcie prowadzenia działań ratownictwa wodnego, ze szczególnym uwzględnieniem struktury dowodzenia oraz zakresu kompetencji poszczególnych podmiotów.

2. Bezpieczeństwo działań ratowniczych na wodzie – 2T, 5P;

Materiał nauczania:

- wyposażenie indywidualne ratownika – skafander suchy ratowniczy w komplecie z kapturem i rękawicami, kamizelka asekuracyjna z uprzężą o wyporności min. 80 N z wyposażeniem (min. gwizdek, nóż ratowniczy, karabinek), kask ochronny z przeznaczeniem do ratownictwa wodnego, rzutka ratownicza (długość liny min. 20 m z możliwością mocowania na pasie lub kieszeni kamizelki), sprzęt ABC (półmaska, fajka, płetwy na paski lub sprężyny),
- bezpieczeństwo osobiste ratownika,
- metody oraz sposoby zabezpieczania ratowników,
- specyfika ratownictwa wodnego na poszczególnych obszarach wodnych,
- zagrożenia mogące wystąpić w miejscu prowadzenia działań,
- taktyka prowadzenia działań ratowniczych na obszarach wodnych,
- zabezpieczenie i oznakowanie miejsca prowadzenia działań,
- wychłodzenie oraz hipotermia,
- zasada 5d (dowołaj się, dosięgnij, dorzuć, dowiosłuj, dopłyń).

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wymienić i scharakteryzować sprzęt indywidualny ratownika,
- dobrać sprzęt indywidualny,
- założyć sprzęt indywidualny,
- omówić metody oraz sposoby zabezpieczenia ratowników,
- zabezpieczyć ratowników,
- omówić zasady bezpiecznego postępowania i działania na obszarach wodnych,
- omówić zasady zachowania się w sytuacjach zagrożenia na poszczególnych obszarach wodnych,
- wymienić zagrożenia mogące wystąpić w miejscu prowadzenia działań – np. stromy brzeg, silny prąd, nieznana głębokość, muliste dno,
- omówić taktykę prowadzenia działań ratowniczych na obszarach wodnych,
- omówić sposoby zabezpieczania i oznakowywania miejsca prowadzenia działań,
- zabezpieczyć i oznakować miejsce prowadzenia działań,
- wymienić i opisać fazy oraz skutki tonięcia,
- wymienić oraz scharakteryzować fazy hipotermii,
- wyjaśnić zasadę 5d.

3. Sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym – 3T, 8P;

Materiał nauczania:

- budowa i posługiwanie się podręcznym sprzętem ratowniczym,
- podstawowe prace bosmańskie (praca z liną, użyteczne węzły np. ratowniczy, cumowniczy, kotwiczny),
- budowa i rodzaje suchych skafandrów stosowanych w ratownictwie,
- prawidłowe ubranie skafandra oraz dobór do sytuacji w działaniach ratowniczych,
- konserwacja ubrań oraz sprzętu,
- podział indywidualnych urządzeń wypornościowych (kamizelka asekuracyjna, ratunkowa).

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- omówić zasady posługiwania się sprzętem ABC,
- płynąć w sprzęcie ABC,
- wymienić, omówić budowę i zasady posługiwania się podręcznym sprzętem ratowniczym,
- wykonać rzut rzutką (rękawową), kołem ratunkowym,
- przepłynąć z pasem typu „węgorz”,
- założyć poszkodowanemu pas typu „węgorz”,
- założyć poszkodowanemu kamizelkę ratunkową na łodzi,
- ewakuować poszkodowanego,
- wykorzystać sanie lodowe, trap pneumatyczny podczas działań na wodzie,
- wykorzystać deskę ortopedyczną do ewakuacji poszkodowanego (wysoki brzeg, łódź, pomost),
- wymienić i omówić budowę i rodzaje suchych skafandrów stosowanych w ratownictwie,
- dobrać i prawidłowo założyć suchy skafander stosowany w ratownictwie,
- wymienić i omówić indywidualne urządzenia wypornościowe wskazać różnice między nimi,
- dokonać konserwacji ubrań i sprzętu wykorzystywanego w ratownictwie.

4. Pływanie i techniki ratownictwa wodnego –1T, 10P;

Materiał nauczania:

- wykonywanie skoków ratunkowych i inne sposoby bezpiecznego wejścia do wody,
- pływanie stylem ratowniczym (żaba, kraul odkryty),
- holowanie osoby zagrożonej (np. holowanie z użyciem boi SP i „węgorza” – oburącz pod pachy),
- opanowanie osoby tonącej pasywnej i ułożenie jej w pozycji do holowania,
- postępowanie z osobą tonącą aktywną,
- sposoby wynoszenia poszkodowanego z wody (chwyt Rauteka, deska ortopedyczna),
- wykorzystanie sprzętu pływającego np.: łodzi wiosłowej, sań lodowych, trapu /tratwy pneumatycznej w działaniach ratowniczych na wodzie.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien umieć:

- wykonać skok ratowniczy i inne bezpieczne wejście do wody (np. skoki: wykroczny, rozkroczny, ślizgowy),
- dotrzeć do poszkodowanego,
- zastosować podstawowe chwyt ratownicze w trakcie ratowania osoby tonącej,
- holować osobę zagrożoną (np. holowanie z użyciem boi SP i pasa typu „węgorz” oburącz pod pachy),
- omówić sposoby opanowania osoby tonącej pasywnej i aktywnej,
- opanować osobę tonącą pasywną,
- ułożyć poszkodowanego w pozycji do holowania,
- opanować osobę tonącą aktywną,
- omówić sposoby ewakuacji poszkodowanego z wody,
- wynieść poszkodowanego z wody, chwytem Rauteka oraz za pomocą deski ortopedycznej,
- podjąć poszkodowanego na łódź ratowniczą lub wysoki brzeg, pomost,
- wykorzystać dostępny sprzęt pływający do działań ratowniczych na wodzie.

Uwaga:

W ramach tego tematu należy przeprowadzić pozorowane działania ratownicze złożone z następujących elementów:

- przybycie i zabezpieczenie miejsca zdarzenia,
- rozpoznanie wstępne – ocena zastanej sytuacji oraz prognoza jej rozwoju,
- ocena aktualnego zagrożenia dla osób poszkodowanych w miejscu zdarzenia,
- skonstruowanie i przyjęcie planu działań ratowniczych,
- określenie zamiaru taktycznego i dobór dogodnych technik ratowniczych,
- dotarcie do poszkodowanego, ewakuacja i udzielenie kwalifikowanej pierwszej pomocy.

IV. LITERATURA

Akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (Dz.U. z 2020 r. poz. 961).
- 2) Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1123).
- 3) Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. *o żegludze śródlądowej* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1863).
- 4) Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz.U. z 2020 r. poz. 310).
- 5) Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz.U. z 2020 r. poz. 350).
- 6) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. *w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej biorących udział w działaniach ratowniczych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 709).
- 7) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. *w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej*. (Dz. U. Nr 180, poz. 1115).
- 8) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. *w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym* (Dz.U. z 2012 r. poz. 747).
- 9) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 listopada 2014 r. *w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej* (Dz.U. z 2014 r. poz. 1793).

Materiały pomocnicze:

- 1) *Zasady organizacji ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym*, KG PSP grudzień 2020 r.
- 2) *Skrypt do szkolenia z zakresu ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSGR w zakresie podstawowym*.
- 3) *Ratownictwo wodne. Podstawy edukacji* Kalisz 2016.
- 4) A. Kopta: *Kwalifikowana pierwsza pomoc*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2016 r.
- 5) *ppłk dr n. med. M. Goniewicz: Pierwsza pomoc. Podręcznik dla studentów*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2011/2012.

V. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

.....
(pieczęć jednostki delegującej)

KARTA SKIEROWANIA

Jednostka delegująca

Nazwa

Adres

Tel./Fax

Kieruję Panią/Pana
(stopień, imię i nazwisko, imię ojca)

Numer identyfikacyjny/ewidencyjny PSP*

na szkolenie z ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym

realizowane w dniach w

Oświadczam, że kierowany/-a:

- a) posiada kwalifikacje ratownika, aktualne na czas trwania szkolenia, zgodne z wymaganiami określonymi w ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym,
- b) posiada kartę szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy lub zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, aktualne na czas trwania szkolenia.

oraz

w przypadku strażaka PSP – kierowany/-a:

- c) ukończył/-a co najmniej szkolenie podstawowe w zawodzie strażak lub równorzędne,
- d) nie posiada przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach bezpośrednio związanych z działaniami ratowniczymi,
- e) posiada orzeczenie komisji lekarskiej lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające okresowe badanie lekarskie, aktualne na czas trwania szkolenia,

w przypadku strażaka ratownika OSP – kierowany/-a:

- c) posiada zaświadczenie lekarskie potwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- d) ukończył/-a co najmniej szkolenie podstawowe dla strażaków ratowników OSP lub równorzędne,
- e) posiada ważne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis kierującego przełożonego uprawnionego do minowania**)

W przypadku strażaków ratowników OSP:

* - należy podać datę i miejsce urodzenia

** - lub imię, nazwisko i pieczęć przedstawiciela Urzędu Gminy albo naczelnika OSP.

utracił moc

.....
(pieczęć podłużna)

ZAŚWIADCZENIE

.....
(imię i nazwisko)

Numer identyfikacyjny/ewidencyjny PSP*
ukończył

szkolenie
z ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG
w zakresie podstawowym

przeprowadzone w
w okresie od r. do r.
według programu z dnia
zatwierdzonego przez
.....

....., dniar.
(miejscowość)

Nr

ORGANIZATOR

.....
(pieczęć, podpis)

* - w przypadku strażaków ratowników OSP należy podać datę i miejsce urodzenia

Lp.	Temat	T	P	R
1.	Organizacja ratownictwa wodnego	1	-	1
2.	Bezpieczeństwo działań ratowniczych na wodzie	2	5	7
3.	Sprzęt wykorzystywany w ratownictwie wodnym	3	8	11
4.	Pływanie i techniki ratownictwa wodnego	1	10	11
RAZEM:		7	23	30

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem